

Άρειος Πάγος 1350/1988,

Πηγή: Ποιν. Χρ. Τόμ. ΑΘ' 1989 σελ. 314

Περίληψη: "Πότε υπάρχει παρά το νόμο παράσταση του πολιτικώς ενάγοντος. - Είναι αόριστος ο από το άρθρ. 171 § 2 σε συνδ. με το άρθρ. 66 ΚΠΔ λόγος αναιρέσεως, ο οποίος επικαλείται την ύπαρξη οριστικής αποφάσεως πολιτικού δικαστηρίου, αφού δεν αναφέρει το περιεχόμενο της σχετικής αγωγής που είχε ασκηθεί ενώπιον του πολιτικού δικαστηρίου, δεν είναι δε δυνατή η συμπλήρωση της αοριστίας με παραπομπή σε κείμενο διάφορο της προσβαλλομένης αποφάσεως. Στοιχεία σωματικής βλάβης από αμέλεια. - Όταν η αμέλεια αποτελεί σύνολο συμπεριφοράς που προηγήθηκε του αποτελέσματος, το παραπάνω έγκλημα τελείται διά παραλείψεως, οπότε απαιτείται η συνδρομή και των όρων του άρθρ. 15ΠΚ. - Από που είναι δυνατόν να πηγάζει η ύπαρξη ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης, η οποία πρέπει να αιτιολογείται στην απόφαση με σαφή προσδιορισμό και του επιτακτικού κανόνα από τον οποίον πηγάζει. - Ορθή και αιτιολογημένη καταδίκη για σωματική βλάβη από αμέλεια του αναιρεσιόντος υποπλοιάρχου, ο οποίος αν και είχε σχετική υποχρέωση από το άρθρ. 32 του β.δ. 806/1970, παρέλειψε να ενημερώσει τον παθόντα, που θα εισήρχετο στο πλοίο μόνο με τη βοήθεια ηλεκτρικού φανού, σχετικά με την ολισθηρότητα του δαπέδου, με αποτέλεσμα την πτώση και τον τραυματισμό του παθόντος λόγω της ολισθηρότητας του πλατύσκαλου της κλίμακας καθόδου".

Απόφαση Δικαστηρίου

Προεδρεύων ο αντιπρόεδρος: Ι. ΓΡΙΒΑΣ

Εισηγητής ο αρεοπαγίτης: Ν. ΚΑΒΑΛΛΙΕΡΟΣ

I. Επειδή, κατά το άρθρ. 171 § 2 ΚΠΔ, απόλυτη ακυρότητα δημιουργούσα λόγον αναιρέσεως της αποφάσεως, κατά το άρθρ. 510 § 1 εδ. Α', επιφέρει η παρά τον νόμον παράσταση του πολιτικώς ενάγοντος κατά την διαδικασία στο ακροατήριο, η οποία υπάρχει όταν δεν συνέτρεξαν στο πρόσωπον αυτού οι όροι της ενεργητικής ή παθητικής νομιμοποίησης για την άσκηση της πολιτικής αγωγής και όταν παραβιάσθηκε η διαδικασία που έπρεπε να τηρηθεί αναφορικώς προς τον τρόπον και χρόνον ασκήσεως και υποβολής της. Ειδικότερα, κατά τα άρθρ. 66 και 67 ΚΠΔ, η ασκηθείσα ενώπιον του πολιτικού δικαστηρίου αγωγή για την επιδίκαση αποζημιώσεως ή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης που επήλθε εκ του εγκλήματος, είναι δυνατόν να εισαχθεί και στο ποινικόν δικαστήριον, εάν δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση με την πολιτική διαδικασία, οπότε ο πολιτικώς ενάγων κωλύεται να συνεχίσει την δίκη ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων. Εάν δε ο κατηγορούμενος καταδικάσθηκε, η πολιτική αγωγή που κρίθηκε ήδη από το ποινικόν δικαστήριον δεν είναι δυνατόν να ασκηθεί ενώπιον του πολιτικού, εκτός μόνον για την εκκαθάριση των ζημιών που εγεννήθησαν μετά την καταδίκη. Στην προκειμένη περίπτωση, με τον πρώτον λόγον αναιρέσεως του δικογράφου των προσθέτων πλήττεται η απόφαση εκ του ότι το Εφετείον δέχθηκε παρά τον νόμον παράσταση πολιτικής αγωγής και ειδικότερα ότι αποφάνθηκε επ' αυτής παρά την ύπαρξη της υπ' αριθ. 1665/1987 οριστικής αποφάσεως του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πειραιώς. Με τον τρόπον όμως αυτόν διατυπούμενος ο λόγος είναι απορριπτέος ως αόριστος, διότι ουδέν διαλαμβάνει περί του περιεχομένου της σχετικής αγωγής που είχε ασκηθεί ενώπιον του πολιτικού δικαστηρίου και ειδικότερα εάν με αυτή ζητείτο η επιδίκαση αποζημιώσεως ή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης εκ του ατυχήματος, ούτε είναι δυνατή η συμπλήρωση της αοριστίας διά παραπομπής σε κείμενον διάφορον της προσβαλλομένης αποφάσεως.

II. Επειδή από τον συνδυασμό των άρθρων 28 και 314 ΠΚ προκύπτει σαφώς ότι για την θεμελίωση του εγκλήματος της σωματικής βλάβης εξ αμελείας απαιτείται η διαπίστωση αφ' ενός μεν ότι δεν καταβλήθηκε από τον δράστη η απαιτούμενη προσοχή την οποία κάθε μετρίως συνετός και ευσυνείδητος άνθρωπος οφείλει να καταβάλει υπό τις αυτές πραγματικές περιστάσεις, με βάση τους νομικούς κανόνες, τις επικρατούσες στις συναλλαγές συνήθειες, την κοινή πεύρα κατά την συνήθη πορεία των πραγμάτων και την λογική, αφ' ετέρου δε ότι υπήρχε σε αυτόν η δυνατότητα, με τις προσωπικές περιστάσεις και ικανότητές του, να προΐδει και αποφύγει το επελθόν αξιόποινον αποτέλεσμα, το οποίον πρέπει να τελεί σε αντικειμενικόν αιτιώδη σύνδεσμον με την πράξη ή παράλειψη του δράστη. Εξάλλου, όταν η αμέλεια δεν συνίσταται σε ορισμένη ενέργεια ή παράλειψη, αλλά αποτελεί σύνολον συμπεριφοράς που προηγήθηκε του αποτελέσματος, για την διαπραπτομένη με τον τρόπον αυτόν σωματική βλάβη εξ αμελείας, η οποία αποτελεί έγκλημα τελούμενον διά παραλείψεως, απαιτείται η συνδρομή όχι μόνον των όρων του άρθρου 28 ΠΚ, αλλά και των όρων του άρθρου 15 αυτού, κατά το οποίον όπου ο νόμος για την ύπαρξη αξιόποινης πράξεως απαιτεί την επέλευση ορισμένου αποτελέσματος, η μη αποτροπή του τιμωρείται όπως η πρόκλησή του με ενέργεια, εάν ο υπαίτιος της παραλείψεως είχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να εμποδίσει την επέλευση του αποτελέσματος. Από την τελευταία αυτή διάταξη συνάγεται ότι αναγκαία προϋπόθεση της εφαρμογής της είναι η ύπαρξη νομικής

υποχρέωσης του υπαιτίου προς ενέργεια, τείνουσα στην παρεμπόδιση του αποτελέσματος, για την επέλευση του οποίου ο νόμος απειλεί ορισμένη ποινή. Η ύπαρξη αυτής της υποχρέωσης στο διά παραλείψεως τελούμενον έγκλημα, η οποία είναι δυνατόν να πηγάζει είτε από ρητή διάταξη νόμου ή σύμπλεγμα νομικών καθηκόντων που συνδέονται με ορισμένη έννομη θέση του υποχρέου, είτε από σύμβαση, είτε από ορισμένη συμπεριφορά του υπαιτίου, από την οποία δημιουργήθηκε ο κίνδυνος επελεύσεως του εγκληματικού αποτελέσματος, πρέπει να αναφέρεται και να αιτιολογείται στην απόφαση και να προσδιορίζεται με σαφήνεια ο επιτακτικός κανόνας δικαίου από τον οποίον πηγάζει. Τέλος, κατά το άρθρο 32 § 1 β.δ/τος 806/1970 "περί κανονισμού εργασίας επί των ελληνικών φορτηγών πλοίων ολικής χωρητικότητας 800 κόρων και άνω", ο υποπλοίαρχος ενεργεί καθ' εκάστην αυτοπροσώπως επιθεώρηση του σκάφους εσωτερικώς και εξωτερικώς και βεβαιούται ότι τα πάντα είναι εντάξει και ότι τηρούνται τα ενδεικνυόμενα μέτρα προστασίας των εργαζομένων και των επιβαινόντων εν γένει του πλοίου (εξ ολισθησών, καταπτώσεων, τραυματισμών, αναθυμιάσεων δηλητηριωδών αερίων, ηλεκτρικών εκκενώσεων). Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από τον συνδυασμό του σκεπτικού προς το διατακτικόν της προσβαλλομένης αποφάσεως, το Εφετείο, εκτιμήσαν ανελέγκτως τα αποδεικτικά στοιχεία, δέχθηκε κατά πλειοψηφίαν ως προκύψαντα εκ της διαδικασίας τα εξής πραγματικά περιστατικά: Ο κατηγορούμενος ήταν υποπλοίαρχος στο υπό ελληνική σημαία πλοίο "Μ", το οποίον ήταν αραγμένον μετά από εκφόρτωση στο λιμάνι του Πειραιά.

Την 3-11-1980 επισκέφθηκε το ως άνω πλοίο ο παθών με την ιδιότητα του εργολάβου συνεργείου αμμοβολής (καθαρισμού δι' αμμοβολής) πλοίων, προκειμένου να επιθεωρήσει τους χώρους των αμπαριών του για να σχηματίσει σχετική γνώμη για την ανάληψη των εργασιών αμμοβολής και την προσφορά που θα έδιδε στον πλοιοκτήτη για την εκτέλεση των ανωτέρω εργασιών. Από τα τρία αμπάρια του πλοίου τα δύο ήσαν ανοικτά και η επιθεώρηση πραγματοποιήθηκε ομαλά από τον παθόντα, διότι ο χώρος των κυτών που επισκέφθηκε φωτιζέτο από το φως της ημέρας. Το αμπάρι όμως του τρίτου κύτους ήταν κλειστόν και εξήτησε από τον παρευρισκόμενον κατηγορούμενον να το ανοίξει για να δυνηθεί να επισκεφθεί τους χώρους του, αυτός όμως δικαιολογήθηκε ότι τούτο θα απαιτούσε πολλή ώρα και υπέδειξε να το επισκεφθεί (κατερχόμενος προφανώς από μικρότερο άνοιγμα) με την βοήθεια ηλεκτρικών φανών. Στο κύτος αυτό είχε γίνει αμέσως προηγουμένως καθαρισμός του δαπέδου του εκ του φορτίου ζακχάρεως που είχε εκφορτωθεί και το δάπεδον ήταν ολισθηρόν και εγκυμονούσε κινδύνου πτώσεως των ατόμων που θα το επεσκέπτοντο. Ο κατηγορούμενος εγνώριζε την πραγματική αυτή κατάσταση του δαπέδου και είχε νομική υποχρέωση, αφού δεν άνοιξε το αμπάρι για να είναι εμφανής η κατάστασή του από πλευράς ολισθηρότητας, να ενημερώσει τον παθόντα, που θα εισήρχετο σε αυτό περί την 10.30 πρωινή ώρα μόνον με την βοήθεια ηλεκτρικού φανού, ότι το δάπεδον είχε πληθεί προ ολίγου χρόνου από τα υπολείμματα ζακχάρεως που είχαν παραμείνει από την εκφόρτωση φορτίου και αν είναι προσεκτικός για να μην πέσει λόγω ολισθηρότητας, πράγμα που ο κατηγορούμενος παρέλειψε να πράξει. Η παράλειψή του δε αυτή υπήρξε αιτία της καταπτώσεως του παθόντος, κατά την κάθοδόν του, λόγω της ολισθηρότητας του πλατυσκάλου της κλίμακας καθόδου από τα υπολείμματα υγροποιημένης μελάσας (ζακχάρεως). Ο κατηγορούμενος υποπλοίαρχος είχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να ενημερώσει τον παθόντα για την κατάσταση του δαπέδου του αμπαριού που θα επεσκέπτετο, όχι μόνον γιατί η υποχρέωσή του αυτή επήγαζε από το γενικόν καθήκον του ως πολίτη να αποτρέψει τον τραυματισμόν του παθόντος, αλλά και γιατί επήγαζε από τις διατάξεις του προαναφερομένου άρθρου 32 § 1 β. δ/τος 806/1970, γεγονός που ενδεικνύει την ειδική υποχρέωση του κατηγορουμένου υποπλοίαρχου προς αποτροπήν της πτώσεως του παθόντος, προεχόντως με την ενημέρωση ότι το δάπεδον του αμπαριού (κύτος Νο3) που θα επεσκέπτετο ήταν ολισθηρόν λόγω της πλύσεώς του από τα κατάλοιπα φορτίου. Με τις σκέψεις αυτές το Εφετείο τον εκήρυξε ένοχον σωματικής βλάβης εξ αμελείας (άρθρ. 26 § 1β', 28, 314, 315 § 1β' ΠΚ, σε συνδυασμόν με το άρθρ. 15 ΠΚ) και ειδικώτερα διότι εξ ελλείψεως της προσοχής, την οποία ώφειλε εκ των περιστάσεων και είχε την δυνατότητα να καταβάλει, δεν προείδε το παραχθέν ως άνω αξιόποινον αποτέλεσμα. Υπό τα δεκτά γενόμενα πραγματικά αυτά περιστατικά διέλαβε στην απόφασή του, χωρίς αντιφάσεις, την επιβαλλομένη από τις διατάξεις των άρθρων 93 § 3 του Συντάγματος και 139 ΚΠΔ ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία, ενώ εξάλλου εκθέτει τόσον τα προβλεπόμενα από τον νόμον κριτήρια της αμελείας, όσον και τον επιτακτικόν κανόνα δικαίου από τον οποίον ανέκυπτε η ιδιαίτερη νομική υποχρέωση του αναιρεσειόντος να ανοίξει εντελώς το αμπάρι του κύτους ώστε να έχει πλήρη ορατότητα και αντίληψη των συνθηκών ο επιχειρήσας να εισέλθει σε αυτό για συγκεκριμένον σκοπόν παθών και να ενημερώσει τούτον σχετικώς με τους κινδύνους καταπτώσεως από την ολισθηρότητα της κλίμακας και του δαπέδου. Το γεγονός δε ότι η περιέχουσα τον ως άνω επιτακτικόν κανόνα διάταξη του άρθρου 32 § 1 β. δ/τος 806/1970 αναφέρεται μόνον στο σκεπτικόν και όχι και στο διατακτικόν της προσβαλλομένης αποφάσεως, ενώ στο άρθρο 15ΠΚ αναφέρεται μόνον στο διατακτικόν, δεν ιδρύει τους επικαλουμένους λόγους αναιρέσεως για μη παράθεση του σχετικού άρθρου του ποινικού νόμου και για απόλυτη ακυρότητα εκ της μη τηρήσεως των διατάξεων που καθορίζουν την κίνηση της ποινικής διώξεως από τον εισαγγελέα. Επομένως είναι απορριπτέοι οι περί του εναντίου δεύτερος λόγος αναιρέσεως του κυρίου δικογράφου της αιτήσεως και οι λοιποί λόγοι εκ του δικογράφου των προσθέτων.